

**Γυναίκες μετανάστριες από τη
Δυτική Αφρική στην πόλη της
Αθήνας:
Γλώσσα και ταυτότητα**

Παναγιωτάτου Ελίζα

Περιεχόμενα

Η πιλοτική έρευνα και τα αποτελέσματα αυτής

Η μεθοδολογία και τα στοιχεία ανθρωπογλωσσολογίας

Η έρευνα και τα αποτελέσματα αυτής: η σχέση γλώσσας και δύναμης

Αρχική μορφή

Αρχικός στόχος: κοινωνιογλωσσολογική έρευνα

Πληθυσμός: γυναίκες μετανάστριες από τη Δυτική Αφρική στην πόλη της Αθήνας

Επίκεντρο: διγλωσσία των γυναικών και των παιδιών τους

Ο πληθυσμός αυτός είναι τουλάχιστον δίγλωσσος τη στιγμή της μετανάστευσης (μία παλιά αποικιοκρατική γλώσσα και μία αφρικανική γλώσσα)

Ερευνητικά ερωτήματα: Μέσα από τη στάση των γυναικών αυτών απέναντι στη διγλωσσία τη δική τους καθώς και αυτή των παιδιών τους θα προέκυπταν απαντήσεις όσον αφορά τη στάση τους απέναντι στη γλώσσα γενικώς καθώς και τις ιδεολογικές και ηθικές προεκτάσεις αυτής.

Πιλοτική έρευνα

Στοιχεία από 6 γυναίκες (έρευνα πεδίου και συνεντεύξεις)

Αποτελέσματα: τροποποίηση του αρχικού ερωτήματος με παράλληλη προσαρμογή της μεθοδολογίας

Οι γυναίκες αναφέρονταν σε θέματα τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονταν στο αρχικό ερώτημα (φύλο, εξουσία)

Δεν ήταν δυνατόν να γίνει μια καθαρά κοινωνιογλωσσολογική έρευνα που θα περιοριζόταν σε ερωτήματα που σχετίζονται με τη χρήση της γλώσσας.

Ο πληθυσμός επέβαλλε την έρευνα πεδίου διάρκειας ενός έτους με συνδυασμό μεθόδων ως προς τη συλλογή δεδομένων.

Στοιχεία ανθρωπογλωσσολογίας

Στοιχεία ανθρωπογλωσσολογίας

Δυσκολία ουσιαστικής επικοινωνίας με τον πληθυσμό: αναγκαίος ο κοινός χρόνος, καθημερινή συναναστροφή και η σχέση αμοιβαιότητας

Ο πληθυσμός αυτός ζει σε έναν παράλληλο κόσμο, ο οποίος δεν τέμνεται συχνά με αυτόν μιας λευκής Ελληνίδας που διεξάγει μια κοινωνιογλωσσολογική έρευνα.

Επίσης τα προκατασκευασμένα ερωτήματα της ερευνήτριας συχνά δεν ταυτίζονται με τα θέματα που απασχολούν τις γυναίκες.

Απουσία ερευνών σχετικά με τον πληθυσμό: αναγκαία η περιγραφή του

Συχνά γίνεται λόγος για τον αφρικανικό πληθυσμό της Αθήνας. Συνήθως όμως πρόκειται για μια γενίκευση χωρίς να υπάρχουν τα απαραίτητα στοιχεία που θα τεκμηρίωναν τα συμπεράσματα.

Ο πληθυσμός αυτός δεν είναι ομοιογενής και η περιγραφή των ομάδων και υποομάδων στις οποίες ανήκουν οι γυναίκες ήταν αναγκαία ώστε να γίνουν κατανοητές οι διάφορες δυνάμεις και ισορροπίες.

Επαφή με τον πληθυσμό

Συμμετοχή στην Ένωση Αφρικανών Γυναικών

Παράδοση μαθημάτων ελληνικών

Παρακολούθηση μαθημάτων ελληνικών

Καθημερινή συναναστροφή με συγκεκριμένες γυναίκες, ρόλος συνοδού σε ραντεβού με υπηρεσίες αλλά και συναναστροφή στον ελεύθερο χρόνο, συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις (βαφτίσεις, γενέθλια, λειτουργίες στην εκκλησία, αλλά και επισκέψεις σε σπίτια ή συνύπαρξη σε άλλους χώρους)

Μεθοδολογία

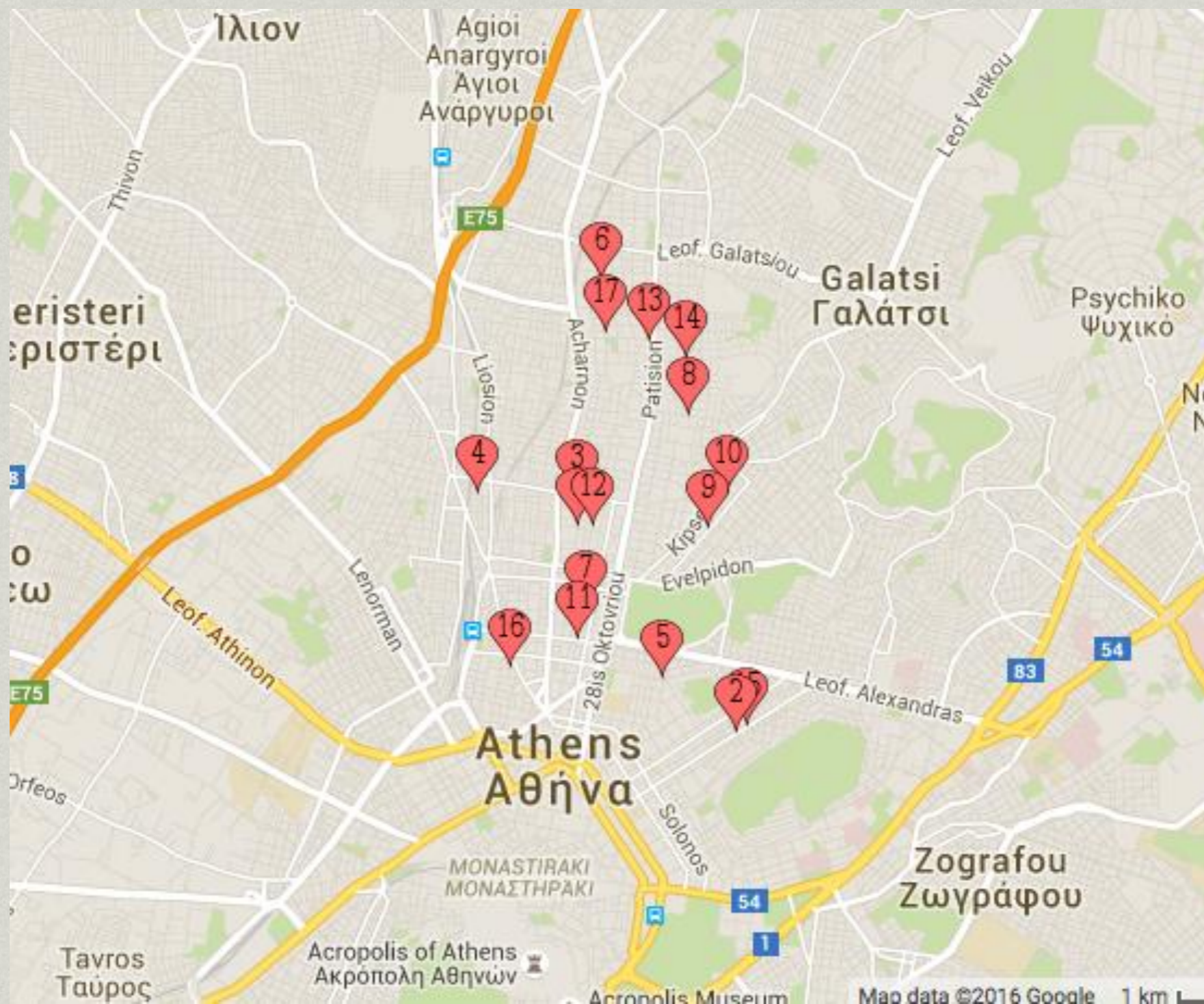
Σημείο εκκίνησης ο πληθυσμός που επιβάλλει τα εργαλεία με τα οποία θα μελετηθεί

Επιτόπια έρευνα

Ημιδομημένες συνεντεύξεις

Παρατηρήσεις πεδίου

Ο πληθυσμός

Χαρακτηριστικά των γυναικών

20 γυναίκες, 14 από τη Νιγηρία, 3 από τη Γκάνα και 3 από τη Σιέρα Λεόνε

Μέσος χρόνος παραμονής στην Ελλάδα: 9 χρόνια

Δρόμος μετανάστευσης: οι γυναίκες που βρίσκονται πάνω από 10 χρόνια στην Ελλάδα ήρθαν νόμιμα, οι περισσότερες με βίζα 2 εβδομάδων την οποία έβγαλαν στη χώρα καταγωγής τους

Από τις γυναίκες ήρθαν στην Ελλάδα πιο πρόσφατα, οι περισσότερες δεν έχουν άδεια παραμονής, είτε επειδή δεν είχαν εξ' αρχής, είτε επειδή δεν μπόρεσαν να ανανεώσουν τα χαρτιά τους γιατί τους έλειπαν τα απαραίτητα ένσημα.

12 ήρθαν ως σύζυγοι, 6 οικειοθελώς μόνες τους και 2 είναι θύματα trafficking

Οικογενειακή κατάσταση: πλειοψηφία (16) είναι μητέρες που απέκτησαν τα παιδιά τους στην Ελλάδα

Τα κέντρα ανάμεσα στα οποία κινούνται οι γυναίκες

Πολλαπλές ταυτότητες, καθεμία από αυτές τονίζεται ανάλογα με το περιστατικό και τα κίνητρα των γυναικών και των συνομιλητών/συνομιλητριών τους

1. Η αφρικανική κοινότητα της Αθήνας
2. Η εθνική τους κοινότητα
3. Ο ελληνικός πληθυσμός

Η έννοια του κέντρου χρησιμεύει ως σχηματοποίηση. Στην πραγματικότητα δεν πρόκειται για σαφώς χωρισμένους κόσμους αλλά για διαφορετικές ομάδες και υποομάδες, οι οποίες επικοινωνούν μεταξύ τους, με τις γυναίκες να κινούνται ανάμεσα σε αυτές.

1. Η αφρικανική κοινότητα της Αθήνας

Η πλειοψηφία των Ελλήνων/Ελληνίδων δεν κάνει τον διαχωρισμό ανάλογα με την χώρα καταγωγής και τις ονομάζει απλώς Αφρικανές.

Καθώς έχουν μια απλοποιημένη εικόνα της αφρικανικής ηπείρου, συχνά προβάλλουν επάνω στις γυναίκες εικόνες που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

L: Most of the time they show Africa, some place there are animals and people that live there, sometimes in SKAI or STAR they show like Kenya or Sudan and she does not believe there is city and I say endaksi giagia, oti pis.

Σε πολλές περιπτώσεις οι ίδιες οι γυναίκες τονίζουν την αφρικανική καταγωγή τους και εντάσσουν εαυτόν στην αφρικανική κοινότητα της Αθήνας.

Συνήθως πρόκειται για περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιούν αυτό το χαρακτηριστικό για να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και τις συνήθειές τους.

Εντάσσοντας τις πρακτικές τους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικών και πολιτιστικών πρακτικών αμύνονται απέναντι σε επιθέσεις και απαντούν σε κριτική που δέχονται.

Παράδειγμα: Η Σ. Από τη Νιγηρία, μετά το μάθημα ελληνικών θηλάζει την κόρη της, η οποία είναι 10 μηνών. Η Σ., καθηγήτριά τους, της λέει ότι πρέπει να σταματήσει να θηλάζει, γιατί είναι κουραστικό. Μία άλλη γυναίκα από τη Νιγηρία επεμβαίνει λέγοντας: *That's the way we do it in Africa.*

Εντάσσοντας την επιλογή τους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, της δίνουν αξία καθώς δεν πρόκειται για προσωπική θέση αλλά για κοινωνική πρακτική.

2. Οι εθνικές κοινότητες

Οι περισσότερες γυναίκες περνάνε το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους συναναστρεφόμενες γυναίκες από την ίδια χώρα καταγωγής.

Η χώρα καταγωγής συνεχίζει να αποτελεί σημείο αναφοράς ακόμα και μετά από πολλά χρόνια στην Ελλάδα.

Οι γυναίκες που δεν ήρθαν στην Ελλάδα μαζί με τον άντρα τους παντρεύονται συνήθως μέλη της ίδιας εθνικής κοινότητας και τα μεικτά ζευγάρια, προερχόμενα από διαφορετικές αφρικανικές χώρες, είναι πολύ σπάνια.

Ο ρόλος των εθνικών κοινοτήτων

Προσφέρουν υποστήριξη (υποδοχή νέων μεταναστριών, εργασία, κατοικία).

Παρέχουν πληροφορίες (γραφειοκρατία, σύστημα υγείας, σύστημα παιδείας, οργανώσεις που παρέχουν βοήθεια).

Υποκαθιστούν κρατικές παροχές, όταν αυτές απουσιάζουν (το παράδειγμα των άτυπων παιδικών σταθμών που ξεκίνησαν οι Νιγηριανές της Αθήνας).

Παρέχουν ηθική υποστήριξη και δίνουν στις γυναίκες τη δυνατότητα να μιλούν τη γλώσσα τους και να αναπαράγουν πολιτιστικές πρακτικές της χώρας τους.

Οι εθνικές κοινότητες δεν λειτουργούν μόνο θετικά. Σύμφωνα με έρευνες θα μπορούσαν να θεωρηθούν υπεύθυνες για την περιορισμένη εξέλιξη που παρουσιάζουν τα μέλη τους (Portes, 1998).

Τα δίκτυα αυτά αντί να εγγυώνται πλεονεκτήματα, περιορίζουν την πρόοδο των μελών τους, καθώς τους στερούν σημαντικές κοινωνικές επαφές και γνώσεις. Πολλές γυναίκες παραμένουν στην ασφάλεια που τους προσφέρει η εθνική τους κοινότητα με αποτέλεσμα να περιορίζεται η κοινωνική κινητικότητα.

Γλώσσα και δύναμη

1. Γλώσσα, δύναμη και κρατικός μηχανισμός
2. Γλώσσα, δύναμη και καθημερινές συναναστροφές
3. Γλώσσα, δύναμη και εργασία
4. Γλώσσα, δύναμη και μετάφραση

Γλώσσα, δύναμη και υπηρεσίες

Οι δημόσιες υπηρεσίες αναφέρθηκαν από τις περισσότερες γυναίκες ως χώροι στους οποίους στερούνται δύναμης λόγω ελλιπούς γνώσης της γλώσσας.

Στους χώρους αυτούς οι γυναίκες θεωρούν πως οι συνομιλητές τους δεν μιλάνε αγγλικά όχι επειδή δεν μπορούν αλλά επειδή δεν θέλουν να τις βοηθήσουν.

Οι μητέρες αναφέρονται συχνά στη δυσκολία τους να επικοινωνήσουν με το προσωπικό των μαιευτηρίων. Πρόκειται για στιγμές στις οποίες οι γυναίκες είναι ήδη ευάλωτες. Όλες οι γυναίκες ανέφεραν πως θα ήθελαν να μιλάνε ελληνικά εκείνη τη στιγμή.

Παρόμοια παραδείγματα αναφέρθηκαν και σε σχέση με σχολεία και δικαστήρια.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα αποτελέσματα σχετικά με την επαφή των γυναικών με την ελληνική αστυνομία.

Οι περισσότερες γυναίκες δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα με την αστυνομία, παρότι είναι παρανόμως στη χώρα.

Ενώ οι άντρες τους ελέγχονται συχνά, τις ίδιες δεν τις σταματάνε στο δρόμο για να δουν τα χαρτιά τους. Κατά συνέπεια δεν φοβούνται να μετακινηθούν.

Γλώσσα, δύναμη και επαφή με την αστυνομία: σε κρίσιμες καταστάσεις πολλές από αυτές χρειάστηκε να επικοινωνήσουν με αστυνομικούς και τότε οι ελλειπείς τους γνώσεις τις έφεραν σε δύσκολη θέση.

Παράδειγμα: Η Ρ., θύμα trafficking, ήρθε στην Ελλάδα και εξαναγκάστηκε στην πορνεία. Ο άντρας ο οποίος την εκμεταλλευόταν χρησιμοποιούσε εναντίον της το γεγονός ότι δεν μιλούσε ελληνικά:

At times when I am nervous he tell me maybe you want to go to Africa, because me, I don't speak Greek and really I don't want to go to Africa, he would say I will take you to the police and tell them you are a prostitute and that you are my sister and I don't want you to do prostitute work, that's why I bring you to them and they should deport you, he said I will say that in Greek and you, you cannot speak Greek, how can you defend yourself?

Σε άλλες περιπτώσεις οι γυναίκες δεν μπόρεσαν να υπερασπιστούν τους δικούς τους, όταν εκείνοι αντιμετώπισαν κάποιο πρόβλημα με την αστυνομία, καθώς δεν μιλούσαν τη γλώσσα. Με βάση τα λεγόμενά τους, εάν μιλούσαν καλύτερα ελληνικά, ίσως να είχαν επηρεάσει την κατάσταση προς όφελός τους.

Γλώσσα, δύναμη και καθημερινότητα

Στον δημόσιο χώρο οι γυναίκες βρίσκονται συχνά σε μια θέση στην οποία οι ελλείψεις γλωσσικές ικανότητες συνεπάγονται έλλειψη δύναμης.

Τέτοια συμβάντα εκτυλίσσονται κυρίως σε μέσα μαζικής μεταφοράς.

Οι γυναίκες θα ήθελαν να μιλάνε ελληνικά με στόχο να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, καθώς δέχονται κριτική ή επιθέσεις από άλλους επιβάτες.

Παράδειγμα: Η Μ. ήταν στο λεωφορείο μαζί με την Π. και έρχονταν στο μάθημα ελληνικών. Οι δύο γυναίκες μιλούσαν και κάποιος διαμαρτυρήθηκε πως κάνουν πολύ θόρυβο. Και οι δύο γυναίκες κατάλαβαν τι τους είπε, καμία δεν μπορούσε όμως να απαντήσει στα ελληνικά. Η Μ. ένιωσε οργή, επειδή δεν ήταν σε θέση να αντιδράσει. Ξεκίνησε λέγοντας «συγγνώμη» αλλά δεν ήξερε πώς να συνεχίσει και σταμάτησε, δημιουργώντας έτσι την εσφαλμένη εντύπωση πως ήθελε να απολογηθεί.

Γλώσσα, δύναμη και καθημερινότητα (2)

Στον ιδιωτικό χώρο οι γυναίκες έρχονται σε επαφή κυρίως με τους γείτονές τους.

Οι μητέρες που δεν έχουν επαρκείς γνώσεις χρησιμοποιούν τα παιδιά τους για τη μετάφραση.

F: Once people living up, they are disturbing too much, and the children, no rest, from morning to night they are disturbing, we are forced to go up to complain but I cannot explain how I felt. I went up with the girls (her daughters). They tell them and they say signomi. I tell them please they (the children) need to sleep. That is the only time I wish I can speak Greek so I can speak to the mother, especially to the mother.

Στο παράδειγμα αυτό η F. επικοινωνεί με τους γείτονες μέσα από τις κόρες της. Πρόκειται για μια συνήθη πρακτική.

Η F. θα ήθελε να είναι σε θέση να επικοινωνήσει χωρίς διαμεσολάβηση με την άλλη γυναίκα. Πιστεύει πως χωρίς το εμπόδιο της γλώσσας θα μπορούσε να δημιουργήσει μια γυναικεία αλληλεγγύη, η οποία θα την έκανε πιο δυνατή, αφού θα τη βοηθούσε να χειριστεί καλύτερα την κατάσταση.

Γλώσσα, δύναμη και εργασία

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες μετανάστριες από χώρες της Αφρικής στην εύρεση εργασίας εντείνονται από την ελλιπή γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Χωρίς γλωσσικές ικανότητες η θέση τους είναι πιο επισφαλής στον χώρο εργασίας, όπως καταδεικνύει το παράδειγμα μιας γυναίκας που δούλευε σε ένα εστιατόριο ως βοηθός μάγειρα και έχασε τη δουλειά της όταν άλλαξε ο μάγειρας.

F: Then the woman stopped. She is the only one that speaks English. So they said that I have to stop. I worked 5 months there.

Αντίθετα η γνώση ελληνικών μπορεί να κάνει τις γυναίκες πιο δυνατές και να τους δώσει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, ώστε να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας.

L: Τώρα εγώ μιλάει ελληνικά, τώρα μπορώ να βρω δουλειά 800 μαζί το ΙΚΑ, αν δεν πληρώνει ΙΚΑ κι εγώ άρρωστη τι να κάνω; Δεν είναι όπως παλιά, τώρα πράγματα αλλάζει.

Μετάφραση και σχέσεις εξάρτησης

Οι περισσότερες γυναίκες που δεν μιλάνε ελληνικά καταφεύγουν στη μετάφραση για να επικοινωνήσουν. Τον ρόλο του μεταφραστή/της μεταφράστριας αναλαμβάνουν είτε μέλη της εθνικής τους κοινότητας, είτε τα παιδιά των μεταναστριών, τα οποία έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα ή άλλα άτομα, τα οποία δεν ανήκουν στην εθνική τους κοινότητα και πολλές φορές δεν έχουν τα ελληνικά ως μητρική γλώσσα.

Συχνά οι γυναίκες εξαρτώνται από τη διαμεσολάβηση της μετάφρασης σε περιπτώσεις στις οποίες η θέση στην οποία βρίσκονται τις κάνει ήδη ευάλωτες (νοσοκομεία).

Κάποιες από τις γυναίκες εξέφρασαν δυσάρεστα συναισθήματα σχετικά με την εξάρτησή τους από μεταφραστές και μεταφράστριες.

Κάποιες εξέφρασαν δυσπιστία, όπως στο ακόλουθο παράδειγμα της P., η οποία βρισκόταν στο νοσοκομείο κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της. Η γυναίκα στο διπλανό κρεβάτι, η οποία ήταν από τη Ρουμανία και μιλούσε ελληνικά, μετέφραζε αυτά που έλεγε το νοσηλευτικό προσωπικό και στη συνέχεια μετέφραζε την απάντηση της P.

P: My mind was telling me, am I sure that this woman is translating exactly what I am saying? I was forcing myself to be talking with the woman (the nurse) directly without this person who translated to me.

Ο ρόλος της μεταφράστριας

Οι γυναίκες οι οποίες μιλάνε ελληνικά αναλαμβάνουν τον ρόλο της μεταφράστριας.

Αυτή η ικανότητα τις τοποθετεί σε μια θέση δύναμης.

Καθώς η μετάφραση είναι επικοινωνία και διαμεσολάβηση, αναλαμβάνοντας τον ρόλο εκείνης που μεσολαβεί, οι γυναίκες αυτές τοποθετούν εαυτόν σε θέση ισχύος.

Η θέση αυτή θα μπορούσε να επηρεάζει τη θέση τους μέσα στην κοινότητα γενικώς καθώς και μέσα στην οικογένεια αλλά και σε σχέση με τον σύντροφό τους.

Αυτό που σε πρώτο επίπεδο αποτελεί απλώς διαμεσολάβηση με στόχο την παροχή υποστήριξης μπορεί να είναι συγχρόνως μια (επανα)διαπραγμάτευση σχέσεων και συσχετισμού δυνάμεων.

Οι γυναίκες ως μεταφράστριες

Θα επικεντρωθώ σε γυναίκες οι οποίες μετέφραζαν για τον σύντροφό τους.

Η Ν. από τη Γκάνα είναι παντρεμένη με τον Γ. Και οι δύο είναι στην Ελλάδα εδώ και περίπου 10 χρόνια όμως μόνο η Ν. μιλάει ελληνικά και αναλαμβάνει το ρόλο της μεταφράστριας. Επίσης, όταν δεν είναι παρούσα, ο Γ. απομνημονεύει αυτό που του λένε και το επαναλαμβάνει στο σπίτι, ώστε εκείνη να του πει ποιο είναι το περιεχόμενο.

N: The other time, he was coming home and then he said, what is the meaning of this and I said what is this, he said atchiegina atchiegina, and I said what is that, atchiegina atchiegina, and then I asked him, ok what were you doing and they used that word for you, he was doing some work and then he just messed up and then the boss said atchiegina atchiegina, and then I understand that oti egine egine.

Οι γυναίκες ως μεταφράστριες (2)

Η Α. από τη Νιγηρία είναι παντρεμένη και μητέρα τριών παιδιών. Σε συζητήσεις στις οποίες είναι παρόντες και οι δύο, η Α. μεταφράζει στον άντρα της. Όταν η συζήτηση εκτυλίσσεται γρήγορα, δεν τα μεταφράζει όλα, αλλά επιλέγει τα σημεία στα οποία θα γίνει μια παύση στην επικοινωνία με στόχο να τον συμπεριλάβει.

Έτσι η Α. έχει μεγαλύτερο μερίδιο στη λήψη αποφάσεων, καθώς στα κρίσιμα σημεία δεν σταματάει πάντοτε με στόχο να τον συμπεριλάβει.

Ο άντρας της Α. μιλάει αρκετά καλά ελληνικά και θα ήταν σε θέση να συμμετάσχει στη συζήτηση. Απουσία της Α. μιλάει ελληνικά όταν είναι αναγκασμένος να επικοινωνήσει.

Η μετάφραση φαίνεται να έχει εδραιωθεί ως τακτική στην επικοινωνία του ζευγαριού.

Μεταφράζοντας στον άντρα, η Α. τον τοποθετεί στη θέση του ομιλητή με ανεπαρκή γνώση της ελληνικής. Έτσι από τη μία αποστασιοποιείται, καθώς εκείνη έχει μάθει τη γλώσσα, και από την άλλη τοποθετεί εαυτόν σε θέση δύναμης.

Αυτό που φαίνεται πως γίνεται για να τον συμπεριλάβει στην επικοινωνία, συγχρόνως τον αποκόπτει από αυτήν. Η απόφαση αυτή δημιουργεί ιεραρχίες μέσα στην οικογένεια καθώς η Α. έχει πρόσβαση σε περισσότερη γνώση.

Φύλο και μετάφραση

Η μετάφραση ως θέση ισχύος μέσα στην οικογένεια

Η θέση της μεταφράστριας ως θέση δύναμης

Η εκμάθηση της γλώσσας δίνει στις μετανάστριες τη δυνατότητα να επαναδιαπραγματευτούν την ταυτότητά τους.

Η Pavlenko (2001) συνδέει τη διαδικασία αυτή με τον μετασχηματισμό της έμφυλης ταυτότητας καθώς και την επαναδιαπραγμάτευση της ιδεολογίας που απορρέει από το φύλο και συνδέεται με αυτό.

Παρόμοια συμπεράσματα προκύπτουν και από την έρευνα αυτή.

Συμπεράσματα

Οι τεχνικές της ανθρωπολογίας είναι χρήσιμες στην γλωσσολογία (αστικό τοπίο).

Η έρευνα πεδίου δίνει στην ερευνήτρια τα απαραίτητα εργαλεία και την προοπτική για να προσεγγίσει το θέμα.

Ο πληθυσμός επιβάλλει τα εργαλεία και τη μεθοδολογία.

Η γλώσσα, η καταγωγή, το φύλο, η θέση στην εθνική κοινότητα και η θέση στην οικογένεια είναι κάποιοι από τους παράγοντες που αλληλεπιδρούν και δημιουργούν σχέσεις εξάρτησης και εξουσίας, μέσα στις οποίες οι γυναίκες μπορούν να αμφισβητήσουν παραδοσιακούς ρόλους και να επαναδιαπραγματευτούν τη θέση τους.

Βιβλιογραφία

- Blommaert, Jan 2007. Sociolinguistics and Discourse Analysis. Orders of Indexicality and Polycentricity. *Journal of Multicultural Discourses* 2 (2): 116-129.
- Bourdieu, Pierre and Wacquant, Loic 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bucholtz, Mary 2014. The Feminist Foundations of Language, Gender, and Sexuality Research. In Susan Ehrlich, Miriam Meyerhoff and Janet Holmes (Eds). *The Handbook of Language, Gender, and Sexuality*, 2nd Edition: 23-47. Wiley: Blackwell.
- Buriel, Raymond et al. 1998. The relationship of language brokering to academic performance, biculturalism, and self efficacy among Latino adolescents. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 20(3), 283-297.
- Cronin, Michael 2006. *Translation and identity*. London: Routledge.
- Duranti, Alessandro 1997. *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Βιβλιογραφία (2)

Gal, Susan 1978. Peasant men can't get wives. Language Change and Sex Roles in a Bilingual Community. *Language in Society* 7: 1-16.

Heller, Monica 1999. *Linguistic Minorities and Modernity: A Sociolinguistic Ethnography*. London: Longman.

Holmes, James 2006. *Gendered Talk at Work: Constructing Gender Identity through Workplace Discourse*. Oxford: Blackwell.

McQuillan, Jeff and Tse, Lucy 1995. Child language brokering in linguistic minority communities: Effects on cultural interaction, cognition and literacy. *Language and Education*, 9(3), 195-215.

Pavlenko, Aneta 2001. Bilingualism, gender and ideology. *International Journal of Bilingualism* 5(2), 117-151.

Pavlenko, Aneta 2007. Autobiographic narratives as Data in Applied Linguistics. *Applied Linguistics* 28 (2): 163-188.

Portes, Alejandro 1998. Social capital: Its origins and applications in modern sociology. *Annual Review of Sociology* 24: 1-24